

Pivókné Gajdár Klára, szaktanácsadó, tréner

Játékszermentes óvoda

*Amikor a gyermekek időt és teret kapnak, hogy felfedezzék saját szükségleteiket!
Avagy a játékszerek pihenni mennek - „Minden rendben?” személyiségfejlesztő program*

Ez a személyiségfejlesztő program azoknak a képességeknek a fejlesztését helyezi központba, amelyeket a mai szakirodalmak „érzelmi intelligenciaként” vagy „életkompetenciák” gyűjtőfogalomként neveznek meg, s melyek fejlesztése már óvodáskorban is nagyon fontos. Kutatások bizonyítják, hogy azok az emberek sikeresek az életben, akik egészséges önbizalommal rendelkeznek, ismerik saját erősségeiket, gyengeségeiket, személyközi kapcsolataikban kezdeményező-készek, kudarc- és frusztrációtűrő képességük fejlett, cselekvési alternatívájukat maguk tudják meghatározni.

Fontos tehát, hogy a gyermekek már az óvodában olyan, a későbbi életvezetéshez szükséges eszköztár alapjait ismerhessék meg és alkalmazhassák, amelyek később megvédik őket az életük nehezebb időszakában.

A program Németországból ered - *Játékszermentes óvoda* címmel -, ahol 1992-ben próbálták ki először Penzberg városában.

A program gondolati kerete

Az óvodai nevelés általános alapértékeivel összhangban a gyermekek személyiségfejlesztését, az óvodai nevelés általános kereteit megtartva, a *spontán játék adta saját élményű tapasztalatszerzés* fejlesztő erejét állítja a középpontba „más”, játékszer nélküli tárgyi környezet létrehozásával. A program megvalósítása során az óvodai nevelés olyan általános alapelvei, célkitűzései, feladatai érvényesülnek, mint:

- az élet szeretete és tisztelete,
- ember és kapcsolatközpontúság,
- önismeret, önkifejezés, önmegvalósítás,
- élmény és tevékenységközpontúság.

Abból kell kiindulnunk, hogy a kisgyermekek környezete, életük tartalma, az őket érő hatások folyamatosan változnak. Ezekre oda kell figyelni, hiszen a gyermek nyitott, befogadó egyéniség, és hatékony tanulásának megvalósítása érdekében az éréshez igazított fejlesztő munka megvalósítására van szükség.

Mindez csak akkor valósítható meg, ha gyermekismeretre, a családi nevelés ismeretére épített, differenciált egyéni bánásmód alapján őrizzük meg és erősítjük a gyermeki kíváncsiságot, befogadást. A gyermeki vélemények, a döntési helyzetek, az önállóságra nevelés, az alapképességek fejlődése az óvodai nevelés alapvető feladataként jelen vannak a pedagógiai programokban, tehát ezen területek kiemelt elemzése a mai korban tapasztalható jelzések alapján fontos feladat.

Hogyan történik ez a gyakorlatban?

Az eredeti program évente egyszer 3 hónapra ajánlja a játékszermentességet.

Sok évvel ezelőtt **én így alkalmaztam a 3-7 évesek** „cica” csoportjába járó óvodásaimmal és családjaikkal.

- A családokról szeretnék szólni, hiszen az én nevelőmunkám sajátos jellemzője volt a családokkal való együttnevelés! Havonta összeültünk – egyéb más kapcsolattartás mellett – megbeszéltük a mögöttünk hagyott idő történéseit és terveztük az előttünk álló feladatainkat, így a játékok és egyéb eszközök szerepét, hatásukat a gyermekek fejlődésére.
- Évszakváltásoknál, illetve ünnepekre való készülődések előtt, amikor átrendeztük, feldíszítettük, aktualizáltuk környezetünket, cseréltük a játékeszközök kínálatát is (november utolsó hete - Advent előtt, február vége – Farsang után, május vége – Pünkösöd táján)
- A közös „leszerelés” és a játékok gondos elpakolása után, és az újak válogatása, kihelyezése előtt hagytunk egy hetet, amikor olyan eszközök maradtak bent és kerültek be, amelyek az együttes munkálkodásra ösztönöztek, és szabadon felhasználhatók voltak. Ilyenek a csoportszoba, az öltöző, az udvar berendezési tárgyai, eszközei, a különböző anyagok, textíliák, amelyekből bármit kialakíthattak a gyermekek. Ezeken kívül otthonról hozhattak és felhasználhattak bármilyen eszközt, pl. barkácsoláshoz szükséges kellékeket, papírt, kavicsot, fonalat stb. Ezeket a heteket projekt módszerrel lehetett tematizálni, tervezni, szervezni, a gyűjtött tárgyak, anyagok alapján. Indításkor közösen állapodtunk meg a mindenki számára kötelezően betartandó szabályokról is.
- A csoport - egyébként rugalmas - napirendjét túlnyomórészt a gyerekek alakítják, nem állít kényszert a gyerekek elé, nem sűrges az idő, szabadon választható a tevékenység. (Ezt azért emelem ki, mert nálam az óvodapedagógus hallgatók gyakorlati képzése behatárolta a rugalmas napirend tevékenységkínálatát!)
- A játékszermentes időszak alatt a gyermekek időt és teret kapnak, hogy felfedezzék saját szükségleteiket.
- Saját ötleteikre, kezdeményezésükre, kreativitásukra, fantáziájukra - s természetesen - társaikra hagyatkozhatnak. Csupán játék és szociális tanulás van, ami szükséges az életben való boldoguláshoz. A projekt ideje alatt az óvodapedagógus a háttérben marad, de intenzíven figyel, (én is megfigyelést végeztem és végeztettem a hallgatókkal is,) biztonságot ad, támogat, segít.

(forrás: <http://ofi.hu/tudastar/tanulas-fejlesztese/kisgyermekkori-tanulas>)